

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví

Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Bakalářská práce

Hana Ferdová

Kniha v životě Konstantina Biebla

The role of book in the life of Konstantin Biebl

Praha 2010

Vedoucí práce: Mgr. Blanka Vorlíčková

Oponent bakalářské práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 6. srpna 2010

.....
podpis studenta

FERDOVÁ, Hana. *Kniha v životě Konstantina Biebla = The role of book in the life of Konstantin Biebl*. Praha, 2010-08-06. 44 s., 9 s. příl. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí bakalářské práce Blanka Vorlíčková.

Abstrakt

Cílem práce je provést analýzu osobní knihovny Konstantina Biebla a pozůstalosti Konstantina Biebla v Památníku národního písemnictví. Z poznatků získaných z této analýzy vyvodit vztah Konstantina Biebla ke knihám a jejich vliv na jeho tvorbu. První kapitola pojednává o životě a díle Konstantina Biebla. Následující kapitola se věnuje Bieblu vztahu ke knize a knihám jako inspiraci k jeho tvorbě. Další kapitolou je osobní knihovna, v níž je shrnuta formální a obsahová charakteristika Bieblovy knihovny, přičemž velká část této kapitoly je věnována výjimečným prvkům v knihách knihovny Konstantina Biebla. Poslední kapitola představuje stručně historii a obsah Bieblovy literární pozůstalosti uchovávané v Památníku národního písemnictví z níž byly získány některé informace uvedené v předchozích kapitolách. Práce je doplněna fotografickými přílohami reprodukcími významné prvky v knihách a korespondenci Konstantina Biebla. Je zde též přiložen kompletní přírůstkový seznam Bieblovy osobní knihovny. V závěru jsou shrnuty získané poznatky. [Autorský abstrakt].

Abstrakt

The goal of the work is to analyze the personal library of Konstantin Biebl and Konstantin Biebl's estate in the National Literature Museum. By the findings from this analysis to draw Konstantin Biebl's relationship to books and their influence on his work. The first chapter deals with the life and work of Konstantin Biebl. The next chapter deals with Biebl's relationship to the book and with the book as inspiration to Biebl's work. Another chapter is concerned with Biebl's personal library which summarizes external and internal characteristics of Biebl's library a large part of this chapter is devoted to exceptional elements in the books of the library. The last chapter presents the history and content of Biebl's literary estate held in the National Literature Museum. Thanks to this were found some facts noted in the previous chapters. Work is completed by photo attachments representing significant items of books and correspondence of Konstantin Biebl. There is also a full acquisition list of the

personal library. The conclusion summarizes the findings which were done.
[Authors' abstract].

Klíčová slova (česky)

Konstantin Biebl (1898-1951), čeští spisovatelé 20. století, osobní knihovny, vzácné sbírky, literární tvorba, čtenářství.

Klíčová slova (anglicky):

Konstantin Biebl (1898-1951), czech writers of the 20th century, private libraries, rare collections, literary works, readership.

OBSAH

PŘEDMLUVA	9
1 ŽIVOT KONSTANTINA BIEBLA	10
2 PRÁCE KONSTANTINA BIEBLA S KNIHOU A KNIHA JAKO INSPIRACE V JEHO TVORBĚ	15
2.1 VZTAH KONSTANTINA BIEBLA KE KNIZE	15
2.2 KNIHA JAKO INSPIRACE K TVORBĚ.....	18
2.3 ČÍM A NA CO PSAL	20
2.4 VZTAH KONSTANTINA BIEBLA K NAKLADATELŮM	22
2.4.1 Grafická stránka tvorby	24
2.4.2 Jak psal a pracoval.....	25
2.4.3 Korektury v rukopisech a strojopisech	26
3 OSOBNÍ KNIHOVNA KONSTANTINA BIEBLA	28
3.1 CHARAKTERISTIKA OSOBNÍ KNIHOVNY KONSTANTINA BIEBLA	29
3.1.1 Jazyková charakteristika knihovny	29
3.1.2 Vzhled knihovny.....	29
3.1.3 Získávání knih.....	29
3.2 OBSAH KNIHOVNY KONSTANTINA BIEBLA.....	30
3.3 VÝJIMEČNÉ PRVKY V KNIHÁCH KNIHOVNY KONSTANTINA BIEBLA	30
3.3.1 Naučná literatura	31
3.3.2 Poezie.....	36
3.3.3 Krásná literatura	37
4 LITERÁRNÍ POZŮSTALOST KONSTANTINA BIEBLA	40
5 ZÁVĚR	42
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	44
PŘÍLOHY	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.

PŘEDMLUVA

Předmětem této práce je představit osobnost Konstantina Biebla jako čtenáře a uživatele knih s velkým rozpětím zájmů.

Konstantin Biebl je významnou osobností hned několika směrů české literatury. Prošel postupně proletářskou poezií, poetismem, surrealismem až k politicky zaměřené tvorbě po druhé světové válce. Za svůj život vydal pouze jedenáct básnických sbírek, několik samostatných básní a próz. Prožil však velmi nevšední život. Přes veškerá životní zklamání a ztráty ho lákala poezie, cestování a neustálá touha po změně.

Pozůstalost ve formě Bieblovy korespondence a především osobní knihovny poskytla této práci mnoho nových informací o osobě Konstantina Biebla. Byl básníkem, spisovatelem, vojákem, cestovatelem, ale především neobyčejným člověkem. Velmi dobrým přítelem a vypravěčem neuvěřitelných příhod i příjemným společníkem. Plachým a sebekritickým básníkem, kterému bylo nutné připomínat termíny uzávěrek.

Hlavním impulsem k napsání této práce byl výběrový seminář „Knihovny významných osobností“, který je součástí výuky Ústavu informačních studií a knihovnictví na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Dalším důvodem byly mé osobní sympatie k poezii Konstantina Biebla.

Hlavním pramenem k vytvoření této práce byla osobní knihovna Konstantina Biebla, uchovávaná v Památníku národního písemnictví v Praze, stejně jako Bieblova korespondence a ostatní jeho osobní pozůstalost. Mezi další prameny patří vzpomínkové publikace a paměti jeho rodiny a přátel: matky – Hermíny Bieblové, dlouholetého přítele Karla Konráda, básníka Vítězslava Nezvala a básníka Jana Pilaře.

Chtěla bych poděkovat především vedoucí své bakalářské práce Mgr. Blance Vorlíčkové za cenné připomínky a odbornou pomoc při zpracování bakalářské práce. Dále děkuji zaměstnancům Památníku národního písemnictví za vstřícné jednání a panu Hausenblasovi, průvodci v Muzeu Konstantina Biebla ve Slavětíně nad Ohří, za zajímavé informace.

Bakalářská práce je tvořena 44 stranami a 9 stranami příloh. Součástí práce je kompletní přírůstkový seznam osobní knihovny Konstantina Biebla. Pro citování je použit tzv. Harvardský systém - citování pomocí prvního údaje záznamu a data vydání, dle norem ISO 690 a ISO 690-2. Citace a příklady Bieblovy četby nebo korespondence, které jsou součástí bakalářské práce, jsou uvedeny kurzívou, názvy děl pak tučně.

1 Život Konstantina Biebla

Konstantin Biebl se narodil dne 26. února 1898 ve Slavětíně nad Ohří u Loun do rodiny zubního lékaře Petra Biebla a Hermíny Bieblové, rozené Rážové, sestry básníka Arnošta Ráže. Narodil se jako druhé dítě, jeho sestra Marie byla o rok starší.

Celé dětství prožil Biebl ve Slavětíně, navštěvoval zde také obecnou školu. Od roku 1909 studoval na gymnáziu v Lounech, kde navázal celoživotní přátelství se spisovatelem a novinářem Karlem Konrádem. Budoucí básník však neprosplival vždy podle představ svých učitelů. *„V kvintě propadl z češtiny u profesora P., jenž našim komposicím dával podobu vlčího máku nešetře červeným inkoustem, aby přehazoval a upravoval sloh. Říkával: „Příteli, to nejde, nemáte správného slovosledu.“* [KONRÁD, 1952]

Ročník proto Biebl opakoval na Reálném gymnáziu v Praze na Malé Straně, které již dokončil s vyznamenáním. Bydlel v Josefské ulici č. 1. V dubnu 1916 podal žádost o přijetí do armády za tzv. jednoročního dobrovolníka a 10. května téhož roku nastoupil vojenskou službu. Působil v pásmu haličské fronty v posádkovém městě Samboru.

Koncem října téhož roku umírá Konstantinův otec. Vojenský lékař Petr Biebl sloužil v zázemí haličské fronty. Onemocněl tyfem, během své rekonvalescence podlehl depresi a spáchal sebevraždu. *„13 kolegů jsem pochoval. Sám. Když jsem se jedné mrtvole podíval do obličejje – byl to můj otec.“*¹

Popsaný obraz byl pouze básníkovým pocitem. O smrti svého otce se Biebl dozvěděl raportem. Díky tomuto úmrtí se dostal Konstantin zpět domů a léčil se v lounské nemocnici pro podezření z tuberkulózy.

Počátkem roku 1917 je Biebl z nemocnice propuštěn. V červnu skládá válečnou maturitu² a je znovu povolán k vojenské službě – tentokrát na jižní frontu, do Černé Hory. Zde prožije jeden z nejhorších zážitků svého života. Jako válečný zajatec je odsouzen k smrti, ale je v poslední chvíli zachráněn.

¹ Citováno z dopisu Boženě Matouškové.

² Zkrácená forma maturitní zkoušky, využívala se pro rychlejší ukončení studia a dřívější nástup vojenské služby.

„*Jako chlapecký voják bývalé rakouské armády stál jsi před popravčí četou černohorských komitů. Zachránila Tě od zastřelení srbská partyzánka...*“ píše Marie Pujmanová ve vzpomínkové knize **Za Konstantinem Bieblem**. [ZA KONSTANTINEM, 1952]Celý tento příběh je vložen do povídky **Ilda** od Jiřího Wolкера.

Po skončení války se Biebl vrací domů a začíná psát první verše. Zpočátku publikuje v časopise lounských studentů **Cíl** pod pseudonymem K. Slavětínský i pod vlastním jménem. Pracuje také na rukopisné sbírce **Písně souhotináře**.

V březnu roku 1921 skládá doplňovací maturitu z latiny a filosofické propedeutiky na Klasickém gymnáziu v Praze Na Příkopěch. Poté se zapisuje na Lékařskou fakultu UK. Ve studiu však nepokračuje a věnuje se především literatuře.

Roku 1921 se Biebl seznamuje s Jiřím Wolkerem a díky němu se stává členem **brněnské Literární skupiny**. Mezi Bieblem a Wolkerem vzniká velmi hluboké a opravdové přátelství, provázené bohatou korespondencí. V roce 1922 se společně vydávají na měsíční pobyt u moře v dalmatském středisku Baška.³

V roce 1922 vstupuje Biebl do KSČ a seznamuje se s pozdějším přítelem Vítězslavem Nezvalem. Publikuje v **Tribuně, Hostu a Rudém právu**.

Básnické zrání Konstantina Biebla silně ovlivnil jeho strýc Arnošt Ráž. V roce 1923 společně vydali sbírku **Cesta k lidem**, v níž Biebl debutoval 13 básněmi z let 1921-22. „*Spojili jsme se s Rážem v jednu knihu, která bude oddělena listem. Myslím, že to je tak dobře. Nemusí snad autor otravovat čtenáře všemi blbostmi, co napíše v době svého vývoje.*“⁴

Po úmrtí Jiřího Wolкера, 3. ledna 1924, rediguje Konstantin Biebl sborníček **In memoriam Jiřího Wolкера** s příspěvky významných osobností té doby – Jaroslava Bednáře, Fr. Götze, Josefa Hory, V. Nezvala, A.M. Piši, A. Ráže, J. Seiferta, Karla Teigehe a dalších. Sám přidává tři krátké vzpomínky na společný pobyt v Dalmácii.

Na podzim roku 1922 daroval Jiří Wolker Konstantinu Bieblovi svoji knihu – **Těžká hodina** s věnováním „*Kostovi Jiří 11. 10. 1922*“. Po smrti Jiřího Wolкера získává Biebl ještě dvě knihy s věnováním od Wolkerovy matky: **Jiří Wolker ve vzpomínkách** a **Dílo Jiřího Wolкера**.

³ Smrt tuberkulózní pacientky Jarmily Mikšovské, do níž se zde Biebl zamiloval, ho inspirovala k napsání básnické sbírky **Zloděj z Bagdadu**.

⁴ Citováno z dopisu Konstantina Biebla Jiřímu Wolkerovi ze dne 22. listopadu 1922.

Básnická sbírka **Věrný hlas** je prvním proletářským dílem Bieblovy tvorby. Je věnovaná „drahé památce Jiřího Wolкера“.

„Je tam několik básniček ještě z Bašky a nemohu s nimi nic učinit, než je tiše položit jako kytičku na Jeho hrob...“⁵

V roce 1924 přechází Biebl do **Devětsilu**, který je mu bližší orientací na poetismus. V letech 1924-1926 píše pod pseudonymem Jiří Dörfler. Pod tímto jménem psal převážně satirické verše pro Trn.

V roce 1925 umírá další blízká osoba K. Biebla, jeho strýc a básník Arnošt Ráž.

Vychází Bieblova básnická sbírka **Zlom**, zdobená obálkou O. Fuchse. Ve stejném roce vychází také **Zloděj z Bagdadu** – básnická sbírka, kterou Biebl věnoval „*památce sestry dvou Jiří, Hausmanna, Wolкера ; Jaroslava Hůlky i Arnošta Ráže*“.⁶

V roce 1925 podniká Konstantin Biebl cestu do Francie. Navštívuje Paříž a bojiště první světové války. V osobní knihovně se nalézá několik knih vydaných ve Francii, avšak pouze kniha **Alcools** od G. Apollinaira mohla být pravděpodobně zakoupena během této Bieblovy cesty.

Na podzim roku 1925 vychází několik Bieblových lyrických reportáží z této cesty v **Národním osvobození** a v prvním čísle časopisu „**Q**“ (únor 1926). Vydává také **leták syntetismu** společně s K. Hradcem a F. Kropáčkem.

Konstantin Biebl se přiklání k poetismu. Dokladem je sbírka poezie **Zlatými řetězy**, s obálkou a v úpravě Josefa Čapka tak, jako již sbírka **Zloděj z Bagdadu**.

Ve svých 28 letech Biebl uskutečňuje vysněnou cestu do jihovýchodní Asie. Na podzim odjíždí na 3 měsíce na Cejlon, Borneo, Sumatru, Jávu a Celebes.

V prosinci ještě vydává Kamil Resler výbor několika Bieblových básní **Modré stíny**, pro sebe a své přátele, v šedesáti číslovaných výtiscích s leptem Karla Votloučka.

V následujících dvou letech (1927-28) Biebl otiskoval své reportáže s fotografiemi z cesty na Jávu v obrázkovém časopise **Domov a svět**. Své verše publikoval také v časopisech **Red, Rozpravy Aventina, Kmen, Host** a dalších. Rok 1927 byl významný i pro jeho osobní život. Seznámil se s o jedenáct let mladší Marií Bulovovou. Začal velmi intenzivní citový vztah, který dokládá velké množství korespondence.

⁵ Citováno z dopisu Konstantina Biebla Zdeně Wolkerové ze dne 24. února 1924.

⁶ Touto sestrou je myšlena výše zmíněná Jarmila Mikšovská, která podlehlá svému onemocnění v sanatoriu ve Velimi u Kolína.

Rok 1928 přináší básnickou sbírku **S lodí, jež dováží čaj a kávu**, plnou exotických dojmů z cesty na Jávu.

V roce 1929 vychází polytematické pásmo **Nový Ikaros** s věnováním E. F. Burianovi, za níž Biebl získává literární cenu v soutěži k desátému výročí vydavatelství „**Aventinum**“.

Roku 1930 vychází dlouho očekávaná Bieblova sbírka **Nebe, peklo, ráj**. Je pouze ve 100 exemplářích, v obálce Karla Teigeho. Svě verše Biebl publikoval také v revue **Zvěrokruh**, kterou redigoval Vítězslav Nezval.

V témže roce vydává výbor z poezie Arnošta Ráže **Básně** s předmluvou F. X. Šaldy.

Dne 31. ledna 1931 uzavřel Konstantin Biebl s Marií Bulovovou občanský sňatek na radnici v Lounech. Svědky byli Karel Teige, Jiří Voskovec a Miloš Nedbal. V předvečer se svatební hosté sešli v restauraci U Herbstů a vymysleli originální dárek „*Na velké listy tenkého pergamenového papíru sepsal každý svůj „projev přítomného jedince“: Hoffmeister rozsáhlou dadaistickou gratulaci, Ježek v notách tango a Nezval (už v pozdní noci) báseň o 46 verších*“. [BIEBL, 1988]

V neděli 1. února 1931 odjeli novomanželé na svatební cestu do severní Afriky. Jejich cesta vedla přes Marseille do Alžíru a Tunisu. Manželství Bieblových se však zanedlouho po svatbě stalo spíš formálním svazkem díky Bieblově citové nestálosti.

Na podzim roku 1931 se Biebl zapsal na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, ale tato studia také nedokončil.

V období hospodářské krize (1932) Biebl velmi výrazně projevoval solidaritu se stávkujícími. Publikoval v **Rudém právu** a **Levé frontě**. Připojil se k Rollandovu, Barbusseovu a Gorkého projektu **Amsterodamského protiválečného kongresu**.

Roku 1934 se stává členem **Surrealistické skupiny** podpisem letáku „**Surrealismus v ČSR**“.

Během 30. let podnikl další dvě cesty do Jugoslávie.⁷ V roce 1932 cestoval po Hercegovině, Černé Hoře a Dalmácii, roku 1937 navštívil Split, Korčulu, Kupari a Rab.

V roce 1938 je mobilizován. Zároveň protestuje proti rozpuštění Surrealistické skupiny a podepisuje manifest představitelů československého kulturního života na obranu republiky **Věrní zůstaneme!**.

Před Vánoci 1939 vydává sbírku **Zrcadlo noci** s věnováním svému švagrovi Bohuslavu Broukovi a s kresbami Vojtěcha Tittelbacha.

⁷ Po převratu roku 1929 došlo k přejmenování Kraljeviny SHS na Království Jugoslávie.

Během okupace žije střídavě na venkově (Slavětín, Louny, lázně Běloves, Libnič u Českých Budějovic) a ve svém pražském bytě Na Výtoni. Přednáší v rozhlase a píše verše, které vydá až po válce.

Od roku 1946 pracuje na ministerstvu informací jako stálý poradce filmového odboru a člen Filmové rady.

V květnu roku 1947 podniká cestu do Londýna. Koncem června téhož roku vychází knižně jeho báseň **SKN** jako soukromý tisk k úmrtí básníka Stanislava Kostky Neumanna.

V roce 1949 propuká u Biebla bolestivá pankreatitida⁸, která je provázena častými záchvaty. Léčí se na Jiráskově klinice a poté absolvuje dva léčebné pobyty v Karlových Varech.

V červnu 1951 vydává básnickou sbírku **Bez obav**, která zahrnuje básně z let 1940-1950. Tato sbírka je míněna i přijata jako programový čin.⁹ Přípravuje pro tisk 1. svazek svých spisů **Dílo**, které vyšlo koncem roku 1951.

11. listopadu 1951 se Biebl rozhodl ukončit svůj život skokem z okna svého pražského bytu ve 3. patře domu č. 7 Na Výtoni a po převozu do nemocnice 12. listopadu zemřel. Je pochován v rodinné hrobce na hřbitově ve Slavětíně nad Ohří.

Někteří jeho přátelé (mezi nimi Vítězslav Nezval a Jiří Taufer) se přikláněli k politické verzi sebevraždy, jiní, jako například Jan Pilař, ji odůvodňovali těžkou chorobou a křehkou povahou Konstantina Biebla. Konstantin Biebl nezanechal žádný dopis na rozloučenou ani pro vysvětlení. Bieblova smrt zůstává holým faktem, avšak jeho poezií se zabývají čtenáři dodnes.

⁸ Zánět slinivky břišní.

⁹ V roce 1952 byla poctěna in memoriam státní cenou.

2 Práce Konstantina Biebla s knihou a kniha jako inspirace v jeho tvorbě

2.1 Vztah Konstantina Biebla ke knize

Konstantin Biebl vyrůstal ve velmi kulturním prostředí, jak sám uvádí ve svých vzpomínkách: „*Kdyby se mne někdo zeptal, odkud pramení má láska k umění, má touha po kráse, na které se někdy zachraňuji, musil bych říci, nehledě k jiným vedlejším příčinám, že to byl především vliv prostředí, v němž jsem se narodil a žil.*“¹⁰

Bieblův otec byl vzdělaným lékařem s touhou po exotických cestách a se sklony k umění – „*ve volných chvílích psal nebo maloval, někdy také učil mluvit své exotické ptáky*“¹¹ Bieblova matka pocházela z rodiny J. N. Ráže, který se přátelil s J. Vrchlickým, J. Š. Baarem, S. Čechem, Z. Wintrem i J. Demlem. Zdělila po otci vztah k umění. Sama také psala básně stejně jako její bratr Arnošt Ráž.

Dům Konstantinova dětství ve Slavětíně nad Ohří pocházel ze 14. století a žila v něm celá rodina Bieblových včetně prarodičů a služebnictva. „*Tento domek měl archaický půvab jako povídky Gérarda de Nerval a Kost'a se tam cítil dlouho šťasten*“ [NEZVAL, 1959] Je možno předpokládat, že se zde nacházela také rozsáhlá knihovna sloužící Bieblovým rodičům k uspokojení jejich zájmů a pracovních potřeb.

Hermína Bieblová předčítala Konstantinovi poezii od útlého dětství, již před jeho osmým rokem, přestože věděla, že nemůže poezii rozumět. Doufala, že se mu poezie zalíbí.

Vzhledem k tomu, že Biebl absolvoval gymnázium, můžeme u něho předpokládat znalost klasických děl české i světové literatury. Ve svých prózách se zmiňuje o Dantovi, Defoově Robinsonovi Crusoe, Goethově Faustovi, Shakespearově Hamletovi či biblických postavách. „*Mám nepřekonatelnou hrůzu ze všech škol a seminářů, jež nenechávají ani mrtvých na pokoji. Miluji jenom žijící básníky; jsou mezi nimi holobrádkové, ale také vážení kmeti, jako některý čínští lyrici, starší čtyř tisíc let.*“ [BIEBL, 1969]

V pozdějším věku, kdy se již profesionálně věnoval literatuře, Biebl rád pracoval a četl ve svém rodném domě ve Slavětíně. „*Když byl doma a psal, nesměly jsme ho zbytečně*

¹⁰ BIEBL, Konstantina: O sobě – rukopis bez datace

¹¹ BIEBL, Konstantina: O sobě – rukopis bez datace

vyrušovat. V případě, že některý večer nepsal, říkal mi: Dnes budu jen číst a tak si tu, mamičko, u vás sednu, abyste tu nebyla tak pořád sama.“ [BIEBLOVÁ, 1955]

V pozůstalosti Konstantina Biebla se nacházejí dva ručně vytvořené sešity s černými deskami. Obsahují básně přepsané z děl Bieblových oblíbených básníků. Básně zřejmě sám opisoval na psacím stroji a později svázal do sešitu. Listy jsou vloženy velmi ledabyle. Mají různé formáty, próza střídá poezii, některé listy jsou dokonce vloženy vzhůru nohama. Jedná se převážně o básně předních surrealistických básníků meziválečného období: Jacques Prévert, Ivan Goll, Francois Dodot, Langston Hughes, Robert Desnos, Jules Spervielle, Paul Eluard, René Daumal, Guillaume Apollinaire, krom toho statě od Salvatora Dalí spíš „a vedle toho statě Salvatora Dalí. Jak prozrazuje etiketa na jednom ze sešitů, byl zakoupen u knihkupce Mužíčka v Lounech jako mnohé jiné knihy, které se nacházejí v osobní knihovně Konstantina Biebla.

Bieblův celoživotní přítel Karel Konrád ve svých vzpomínkách uvádí, že Biebla těsně před smrtí trápilo politické a morální chování západního světa a chtěl o tom napsat rozsáhlou báseň. „*Však také v kufříku, který měl na poslední cestě ze Slavětína do Prahy, našla se literatura, vztahující se právě k těmto skutečnostem. A ve výtoňském bytě na stole, navždy opouštěném, zůstal otevřen Stalinův spis „ O národnostní a koloniální otázce na stránkách, kde se mluví o Číně...*“ [KONRÁD, 1952]. Možná do tohoto kufříku patřila také kniha Ladislava Štolla **Skutečnosti tváří v tvář: k tvůrčím problémům naší kultury, předneseno 10. dubna 1948 na sjezdu Národní kultury** s věnováním autora – „*Drahému básníku Konstantinu Bieblovi 30. XII. 1949 jeho Ladislav Štoll*“ . Biebl si zde podtrhl pasáž o nutnosti zamyšlení nad novou situací, která nastala po roce 1948 v celé společnosti, s důrazem na kulturní pracovníky. „*V takové chvíli si musí položit každý občan tohoto státu otázku svého podílu na tomto velkolepém,...*“. Dále ho zaujal odstavec o velkých umělcích, kteří pomáhali k tomuto politickému zvratu: „*...a z této účasti na společenském zápase rostlo jejich veliké umělecké dílo, jejich nesmrtelnost. V tom je také tajemství básnického zraku, že se konec konců pod jeho dotekem všechno mění v poesii, v tom je síla básnického, tvořivého pohledu, že dělá poesii z věcí stále nových, domněle apoetických. Dělat poesii z poetických rekvizit, to je právě to, čemu se říká dělat kých*“.

Dále si Biebl označil pasáže věnující se roli umělce v socialismu a socialistickému umění. „*Rozpor mezi umělcovou vidinou a mezi realitou, který ovšem dál bude trvat v umělcově nitru jako věčný nepokoj a motor tvůrčí činnosti, bude řešen stále a stále velikou harmonickou prací celé společnosti, v níž už revoluční umělec nebude považován za nenormálního*

člověka, podivína, odsouzeného k partyzánskému boji, nýbrž za nezbytného spoluvůrce nového života“.

„Světový socialistický názor jakožto teoretický výraz tužeb milionů pracujících lidí všech ras a národů není mechaniky z vnějška do uměleckého díla vnášenou ideovou tendencí, nýbrž tvoří organickou homogenní ideovou náplň každého velikého díla umění moderní ...“

„Socialismus neosvobozuje, nezlidšťuje jenom dělníka, socialismus osvobozuje a zlidšťuje všechny lidi.“

Biebl celý život hodně četl, jak to dokazují některé velmi opotřebované knihy v jeho knihovně. Také korespondence s přáteli, kde často hovoří o různých knihách nebo člancích. Např.: „Čtu si tu po večerech Máchu nebo Baudelaira a oba se mi stále víc a víc líbí.“¹²

Své matce Biebl psal o četbě lékařských listů „Možná, že mě zachránil i penicilin, právě v nejnovějším čísle švýcarských a dánských lékařských listů je o tom pojednání, že se penicilin velmi osvědčil při onemocnění slinivky a mnoho lidí se tím zachránilo.“¹³

V básni Večer ze sbírky **Věrný hlas**, věnované Jiřímu Wolkerovi, Biebl přímo hovoří o knize jako o prostředku, který může čtenáře přenést „jinam“:

„Otvírám knihu jako dveře
vedoucí do kraje.
V světelných závějích vychází měsíc
ze starého románu“ [BIEBL, 1924]

Nevíme, zda Konstantin Biebl navštěvoval nějakou veřejnou knihovnu – nesvědčí o tom žádné zprávy v korespondenci a ani v osobní pozůstalosti se nenachází průkaz čtenáře do jakékoli knihovny. Víme však, že navštěvoval Wolkerův pražský byt v ulici Na Celné na Smíchově, ve kterém se nalézala knihovnička patřící přátelům a splubydlícím Jiřímu Wolkerovi a Zdeňku Kalistovi.

„Od jara 1921 býval z nejčastějších hostů v našem pokojíku Konstantin Biebl. Usedl na chvíli u okna, ale pak jako by jej zase připoutala naše očarovaná „steláž“. „Dovolíš?“ – domlouval se trochu ostýchavě tam, kde Nezval prostě beze slova hrábl mezi naše svazečky a sešity. Byl z lounské reálky a dovedl tedy přece jen trochu francouzsky. Ale francouzská literatura jej přitahovala na podiv málo – rozhodně značně méně než Nezvala. Připoutával jej jen Apollinaire (*La zône*) a měl zájem o drobné básně P. A. Birota. Dychtivě se však zabíral do našich českých povídek.“ [KALISTA, 1970]

¹² Z dopisu Konstantina Biebla Karlu Jánskému ze dne 19.8.1926.

¹³ Z dopisu Konstantina Biebla Hermíně Bieblové ze dne 20. září 1949.

2.2 *Kniha jako inspirace k tvorbě*

Lze se domnívat, že jednu z nejzásadnějších rolí v básnickém vývoji Konstantina Biebla sehrálo básnické dílo **La zône**¹⁴ od francouzského básníka a dramatika Guillaumea Apollinaira. Tato kniha není obsažena v Bieblově osobní knihovně, přesto je mnoho pasáží z této básně opsáno v černém sešitě s Bieblovými strojopisnými výpisky.¹⁵ Je pravděpodobné, že si za tímto účelem knihu vypůjčil z knihovničky Jiří Wolкера a Zdeňka Kalisty. (viz kapitola č. 2.1)

Apollinairovo Pásmo posloužilo jako inspirace pro Bieblova **Nového Ikara**. Vyznačuje se tzv. asociačním stylem (metodou), který jako první použil G. Apollinaire právě v této básni. Polytematická báseň **Nový Ikaros** je vedle Nezvalova **Edisona** nejpodstatnějším dílem českého poetismu.

V osobní knihovně se nalézá velmi opotřebená kniha **Alcools**¹⁶ od Apollinaira, vydaná ve francouzském originále v roce 1920 v Paříži. Je možné se domnívat, že si ji Biebl koupil během své cesty po Francii v roce 1925. Tutéž publikaci si Biebl zakoupil také v českém překladu v roce 1946 v Lounském knihkupectví Mužíček, jak dokazuje štítek s názvem knihkupectví, který je vlepen v levém horním rohu desek této knihy.

Další velmi důležitou knihou, která měla vliv na Bieblovu tvorbu byla nepochybně sbírka **Květy zla** od básníka a překladatele Charlese Baudelaira, jenž byl prvním z řady prokletých básníků. Biebl dokonce nazval jednu svoji báseň shodně „Květy zla“. Je umístěna v básnické sbírce **Zlatými řetězy**. V první sloce básně je vloženo i básníkovo jméno.

„Nad vámi truchlím stůněte vy nemocná

hle kniha vaše láska váš Baudelaire

Na tvářích vám horečka rozvíjí růže Květy zla“ [BIEBL, 2003]

Ve své próze **Kde bychom ted' chtěli být**, později zařazené do publikace **Cesta na Jávu**, využívá Biebl mnoho citací z této básnické sbírky. „*Kdybys věděla, co v tvých vlasech všechno vidím, co všechno cítím, co všechno slyším. Má duše putuje při vůních, jako putují duše jiných při hudbě – říká básník Květů zla. V tvých vlasech jsou širá moře, jejichž*

¹⁴ Pásmo.

¹⁵ Sešity nejsou podepsány, ale na deskách mají štítek z Lounského knihkupectví Mužíček a jsou součástí pozůstalosti, kterou věnoval PNP jeden z Bieblových nejbližších přátel Vítězslav Nezval a Bieblova sestra Marie Vodsedálková.

¹⁶ Alkoholy

monzuny mne unášejí do rozkošného podnebí, kde prostor je moudřejší a hlubší, kde vzduch voní ovocem, lidstvím a lidskou pleťí... Na jiném místě nám říká: „Proč bych konal daleké cesty, když má duše cestuje tak snadno, tak rychle a lehce?“ Biebl zde vyvozuje, že: „Ve smyslu Baudelairově jsme všichni cestovateli. Každý z nás někdy odloží knihu anebo pero v kanceláři a zadívá se do neurčita. Kolik tajemných zemí projdou spolu ruku v ruce milenci, aniž by přitom odstoupili od okna, jež vede někam na prázdný dvůr, a kolik hořících prérií proběhnou bosé nohy dětí.“ [BIEBL, 2001]

V dopisech své budoucí manželce Marii Bieblové, poté po vzoru Baudelairově píše: „*Svou tvář ti skryji do vlasů...*“ [BIEBL, 1998]

Básnická sbírka **Květy zla** opět v osobní knihovně chybí, ale nalézá se zde jiné Baudelairovo dílo. **Malé básně prosou** z roku 1929, v českém překladu od Jaroslava Fořta, vydaném v edici Hyperion. Ohledně těchto překladů proběhla korespondence mezi Bieblem a Janským. Biebl píše: „*Vím že se jednalo jenom o doslovný překlad u pana Fořta, ale dopouští-li se tak základního neporozumění pro Baudelaira, jsem zvědav jak ty Malé básně budou vypadat. Při té příležitosti jsem si je znova přečetl v překladě Hanuše Jelínka a byl jsem přímo překvapen jak je to krásný překlad. Myslím, že je to velká troufalost od pana Fořta překládat to znova po něm. Nemůže být lepšího překladu českého než je jeho.*“¹⁷

Poslední knihou Charlese Baudelaira v Bieblově knihovně je kniha **Fanfarlo**, vydaná v roce 1927 s věnováním od Karla Teigehe, který knihu typograficky upravil a doplnil studií o jejím autorovi.

Biebla nepochybně ovlivnili také Karel Hynek Mácha a Jiří Wolker. Wolkerovou prací jsou inspirovány první Bieblovy básnické sbírky **Věrný hlas a Zlom**.

Máchova genialita i osud nepochopeného umělce Bieblovi velice imponovali. Vážil si Máchova díla a rád jej opakovaně četl, jak dokazuje dopis adresovaný Karlu Janskému. „*Čtu si tu po večerech Máchu nebo Baudelaira a oba se mi stále víc a víc líbí.*“¹⁸ V dalším dopise Janskému Biebl píše: „*Teprve zde v Slavětíně-kde zůstanu několik neděl-našel jsem onen starý MÁJ po jedné zemřelé z příbuzenstva. Myslel jsem, že ho mám v Lounech a proto jsem jej nemohl tak dlouho vypátrat. Není to nic zvláštního, jistě máte tento exemplář, ale snad se Vám hodí na výměnu. Byl bych Vám vděčen, kdybyste mi poslal jeden výtisk Vašeho Máje.*“¹⁹

¹⁷ Citováno z dopisu Konstantina Biebla Karlu Janskému – bez datace.

¹⁸ Citováno z dopisnice Konstantina Biebla Karlu Janskému ze dne 19. srpna 1926.

¹⁹ Citováno z dopisu Konstantina Biebla Karlu Janskému ze dne 9. července 1936.

Karel Janský byl velkým znalcem Máchova díla, proto je pravděpodobné, že Biebla žádal o staré výtisky Máje.

V roce 1936 píše Biebl dvě oslavné básně: **Památce Karla Hynka Máchy** a trojdílnou báseň **Hrob Karla Hynka Máchy**. Touto básní přispívá do knížky **Ani labuť ani Lúna** O. Jirsáka, vydané ke stému výročí úmrtí K. H. Máchy.

Nejčastějšími tématy v Bieblově díle jsou jeho vlastní zážitky z války, z oblasti lékařství a medicíny, jeho exotická cesta na Borneo a Javu a láska k ženám. Dalším významným inspirujícím prvkem je příroda, jejíž znalosti si Biebl rád doplňoval čtením odborné literatury. Jeho přítel Karel Konrád o tom píše: *„Znalost přírody zpřesněná odbornou literaturou byla u něho cosi jako sourozenecký cit. Jako básnický pud. Prapud. Však si jen povšimněte, jak krajina, zvířata a byliny zabydlují a zvláště provoňují českost jeho básní. Pro „Kmen“, redigovaný Fučíkem, jsem napsal 1928 kursivu o Kostově, kde jsem tvrdil: Biebl není jenom komorním básníkem; v jeho knihách žije květena a zoologie. 74 jmen rostlin a 90 zvířat. A s Julkem jsme vyhledali všechna, a ovšemže jsem otiskli tento plný výčet i s tím, že mezi živočichy jsme do této statistiky přidali: brouček a v závorce pak (milenko, broučku malý).“* [KONRÁD, 1952]

2.3 Čím a na co psal

Konstantin Biebl byl „*neklidný*“ člověk, jak o něm říká jeho přítel Vítězslav Nezval v knize **Z mého života**. [NEZVAL, 1959] To nám dokladuje i Bieblova písemná pozůstalost. Jeho dopisy jsou různé. Některé psané krasopisem na křídovém papíře, jiné téměř nečitelné na různobarevných dopisních papírech nebo se jedná o dopisy strojopisné, na otrhaných cárech papíru. Vzhled papíru Konstantin Biebl často omlouvá, např. *„Nezlobte se, že vám píši na tak strašlivý papír, nemám žádný jiný po ruce“*.²⁰ nebo *„Nezlobte se, že Vám píši na takovém hadru, nemám nic jiného po ruce a za pár minut jde pošta“*.²¹

V Bieblově pozůstalosti se nacházejí dopisy psané na bílém dopisním papíře s vodotiskem, na obyčejném linkovaném papíře, na žlutém, smetanovém, světle modrém či fialovém papíře s texturou nebo osobní dopis matce na hlavičkovém papíře Filmového uměleckého sboru z období, kdy Biebl pracoval na Ministerstvu kultury. Lze se domnívat, že

²⁰ Citováno z dopisu Konstantina Biebla Karlu Janskému ze dne 2. února 1928

²¹ Citováno z dopisu Konstantina Biebla Karlu Janskému - bez datace.

tato různobarevnost a pestrost neměla žádný skrytý význam, byla jen dílem Bieblovy roztržitosti. Psal na to, co měl zrovna „po ruce“, bez hlubšího smyslu.

V Bieblově pozůstalosti se nenacházejí žádné psací potřeby. V korespondenci však můžeme nalézt dopisy, které jsou psané inkoustovou tužkou nebo plnicím perem s inkousty různých barev – nejčastěji černým, ale také modrým a zřídka i zeleným. Některé pohlednice psal Biebl i obyčejnou tužkou. Velmi rád psal a posílal nejbližším známým pohlednice ze svých zahraničních cest, drobných výletů po Čechách, z rodného Slavětína nad Ohří i z Prahy. Adresáty byli nejčastěji Hermína Bieblová a Karel Janský. Na jedné pohlednici adresované Karlu Janskému je vepsán text i na přední obrazové části pohlednice (viz příloha č. 1).

Také hojně využíval dopisnice²², zřejmě mu vyhovoval oproti dopisu malý formát a malá časová náročnost na její napsání. Ve svých dopisech se velmi často omlouvá, že odepisuje pozdě. Např.: *“Děkuji Vám za Váš milý lístek a nezlobte se, že tak dlouho nedávám o sobě znát”*.²³

Pokud si však Biebl potřeboval něco rychle poznamenat, psal na cokoliv. Na své vizitky nebo i podrážky bot. *„Dnes jsem si načrtl již asi sedm básní, mám poznámky na legitimaci, na porcelánovém kalíšku, na podrážce bot, verše, které se setřou než dojdu z kolonády...”* z dopisu příteli Karlu Konrádovi. [KONRÁD,1952]

Od roku 1927 nalézáme v Bieblově pozůstalosti korespondenci psanou na psacím stroji. Byl to kufříkový psací stroj americké značky Underwood. První zmínka o psaní na psacím stroji se nachází v dopise Karlu Janskému ze dne 15. března 1927: *„Klapu už také na psacím stroji, ale pišutoještěvšechnodohromady, než si člověk zvykne nezapomínat každé slovo oddělit”*. Tento psací stroj společně s Bieblovým psacím stolem, několika noži na otevírání dopisů a suvenýry z Bieblových cest je v současné době možné vidět v muzeu Konstantina Biebla v místě, kde se nalézal Bieblův rodný dům ve Slavětíně nad Ohří (viz příloha č. 2).

Potíže s oddělováním slov brzy zmizely, ale problém v nastavení pravého okraje Biebl neodstranil nikdy. Během rychlého psaní své korespondence vždy píše až do konce řádku a pak pracně dopisuje zbylá písmena pod dané slovo (viz příloha č. 3).

Později Biebl v dopisech zdůrazňoval podstatné informace použitím červené pásky. Opravy prováděl přepsáním různými písmeny, nejčastěji malým m, nebo také obyčejnou či inkoustovou tužkou. Pokud se mu něco do textu nevešlo, dopsal to tužkou na volné okraje listu.

²² Dopisnice – dnes korespondenční lístek.

²³ Z dopisu Konstantina Biebla Karlu Janskému ze dne 19. srpna 1926.

S Karlem Janským často projednávají v korespondenci korektury Bieblových prací. Tyto korektury se bohužel nenacházejí v Bieblově pozůstalosti. Je zde pouze jeden dopis, ve kterém Biebl píše, že neví, jak cosi opravit v korekturách a proto přikládá vysvětlení dopisem:

„V básni „Pacienti“ je řádka: truchlivý učitel paní s levou tváří – chtěl bych, aby to bylo vytištěno takto: truchlivý učitel paní s levou tváří
a nevím jak tam mám v korektuře tu mezeru naznačit. Buďte tak laskav a udělejte to za mě“²⁴

2.4 Vztah Konstantina Biebla k nakladatelům

Velkou část své literární dráhy spolupracoval Konstantin Biebl s kanceláří Kamila Reslera²⁵. Bieblovi vyhovovalo, že zde byla vydavatelská činnost zcela podřízena snaze o spojení obsahové i výtvarné složky a především kráse knihy. Působili zde manželé Erna a Karel Janských, kteří vydávali edici bibliofilů Hyperion. Právě v této edici vycházela nejčastěji Bieblova díla.

V PNP se nalézá velké množství korespondence odeslané Konstantinem Bieblem Karlu Janskému. Vždy Janského oslovuje „milý příteli“, projednávají spolu korektury, grafickou stránku budoucích knih, termíny vydání, ale mnohdy i velmi důvěrné žádosti o radu nebo jen zaslání knih či výstřižků . „Milý příteli, prosím Vás, kupte mi v Praze poslední čtyři čísla „Rozprav Aventina“ a knihu od Daneše „Dvojím rájem“, zajímá mne tato kniha, neboť prý jedná též o Jávě“.²⁶

„Milý příteli, rád bych věděl, jestli minulou neděli nebo během týdne bylo v Lidovkách pokračování mé cesty. Možná, že to bude až tuto neděli, poslal jsem to asi pozdě, neboť jsem zapomněl, že Lidovky se tisknou v Brně. Bylo-li to nebo bude-li to teď v neděli, prosil bych Vás snažně, abyste mi to poslal. Nedostávám sem nic, kromě „Domov a Svět“, kde začíná Nový uveřejňovat moje obrázky...“²⁷

²⁴ Citováno z dopisu Konstantina Biebla Karlu Janskému – bez datace.

²⁵ Kamil Resler - (* 23. 12. 1893 Pardubice, + 11. 7. 1961 Praha) - český právník, vydavatel a bibliofil, kulturní činitel a účastník protinacistického odboje.

²⁶ Citováno z dopisu Karlu Janskému z 5. února 1927.

²⁷ Citováno z dopisu Karlu Janskému ze dne 17. února 1929.

Biebl žádal i o knihy, které měly být darem pro jeho dívku (předpokládám pravděpodobně Marii Bulovovou) nebo také o výtisky svých děl, které by mohl rozdat přátelům a známým.

“Prosím Vás, pošlete mi Baudelairovy Básně v próse, ať stojí cokoliv, zaplatím je ihned, potřebuji je pro dívku“²⁸

„Prosil bych Vás, abyste pro mě nechal /jako pro Horu/ přetisknout deset nečíslovaných, tedy nezařazených výtisků a rezervoval číslo I, pro moji dívku, již je kniha věnována a již bych nesměl jinak na oči. Chce číslo I.“²⁹

Nezřídka se tyto dopisy stávají zcela osobními. Biebl píše o tom, co dělá, co čte, co mu pomáhá při psaní atd. *„Píši zde román, ale více jezdím na kole a hledám houby. Čtu si tu po večerech Máchu nebo Baudelaira a oba se mi stále víc a víc líbí.“³⁰*

„Sedím celý den ve svém pokoji, čtu nebo píšu. Nikdo tu nemůže u mě vydržet jak přikládám fest do kamen. Dělam si tu umělé tropické klima, aby se mi lépe psalo o té Jávě“.³¹

Biebl se nikdy nezavázal žádnému nakladateli ke stálé spolupráci přesto, že ho o to Jánský několikrát žádal.

„Tuto knihu Vám slibuji, ale nechci se zavazovat pro další, jako se nezaváží nikomu za žádných sebelepších podmínek, poněvadž chci mít naprostou svobodu.“³² Toto své rozhodnutí porušil pouze jednou, a to kvůli finanční náročnosti jeho cesty na Jávou. Slíbil reportáže ze své cesty časopisu „Domov a svět“ za zálohu na honorář. Z větší části však Bieblovu cestu sponzorovala jeho matka Hermína Bieblová.

Biebl nesnášel psaní na objednávku, proto odmítá v roce 1936 žádost Vítězslava Nezvala o stať do sborníku k stému výročí smrti Karla Hynka Máchy. Svou trojdílnou básní **Hrob Karla Hynka Máchy** přispívá jak již bylo uvedeno, v témže roce do knihy O. Jirsáka „Ani labuť ani lůna“.

Ve spolupráci s Janskými a edici Hyperion vychází v rozmezí 1924-1930 většina Bieblových děl:

In memoriam Jiřího Wolкера (1924)

²⁸ Citováno z dopisu Karlu Janskému ze dne 21. června 1929.

²⁹ Citováno z dopisu Karlu Janskému – nedatováno.

³⁰ Citováno z dopisnice Karlu Janskému ze dne 19. srpna 1926.

³¹ Citováno z dopisu Karlu Janskému ze dne 17. února 1927.

³² Citováno z dopisu Karlu Janskému z roku 1928.

Věrný hlas (1924).

Zloděj z Bagdadu (1925)

V prosinci roku 1925 vydává Biebl druhé rozšířené vydání **Věrného hlasu** jako 11. svazek knihovny Mladí autoři u nakladatele F. Svobody (s obálku V. Tittelbacha). Biebl je s tímto provedením vydání velmi nespokojen a odkazuje na to v dopise Karlu Janskému.

„Ale rozumějte mi dobře, nijak se nestavím proti Vašemu návrhu v základě, dával bych Vám vždy přednost před jinými nakladateli, protože dovedete vydat knihu, kdežto oni o tisku nemají ani ponětí. /Viz Svoboda Věrný hlas, druhé vydání/“³³

Modré stíny (1926) – vydal Kamil Resler pro sebe a své přátele

Nebe peklo ráj (1930) – 100 bibliofil. exemplářů v obálce a typografií Karla Teigeho (Editio Princeps E. Jánská)

Dále Biebl využíval služeb nakladatelství ČIN (**Zlatými řetězy** - 1926), nakladatele J. Fromka v edici Odeon (**S lodí, jež dováží čaj a kávu** - 1927, **Zlom** – 1928), nakladatelství Aventinum (**Nový Ikaros**-1929), Sfinx B. Jandy (**Plancius** 1929, řádné vydání **Nebe peklo ráj** -1931), F. J. Müllera v edici Krásné užitkové knihy (**Zrcadlo noci** -1939) a nakladatelství Československý spisovatel (**Bez obav** - 1951).

2.4.1 Grafická stránka tvorby

Biebl rád přenechával úpravu svých knih příteli a grafikovi Karlu Teigemu. Např. **S lodí, jež dováží čaj a kávu**, **Zlom** či **Nebe, peklo, ráj**. V dopisnici z roku 1931 píše Teige Bieblovi o problematických korekturách v jeho knize **Nebe, peklo, ráj**. *“Milý Kost’o, dělal jsem korektury Nebe peklo ráj. Domnívám se, že v tiskárně stáhli některé odstavce dohromady – jestliže jsi tak neučinil totiž ty – a následkem toho vyšla leckterá báseň na 1 stránku...“³⁴*

Když psal Biebl knihu, už promýšlel její grafické ztvárnění; kolik obrázků bude obsahovat, kam je vloží a kdo by nejlépe chápal náladu básně a uměl ji vyjádřit ilustrací. Ještě před dokončením básnické sbírky **Nebe, peklo, ráj** projednával Biebl s Jánským vhodné kandidáty na ilustrátory. *„Jsem pro kresby Kubínovy, velmi se mi líbí, ač by se k této básni lépe hodily kresby Šimovy, poněvadž jsou také nadrealistické: to co dělá Šíma v kresbách,*

³³ Citováno z dopisu Konstantina Biebla Karlu Janskému z roku 1928.

³⁴ Citováno z dopisnice Konstantina Biebla Karlu Teigemu z roku 1931

o to se pokouším v této básni. Ale když už jste Kubínovi psal, tak ať to udělá on. Bude to stejně krásné.“³⁵

Znal průběh prací v tiskárně a rozuměl tisku. V dopisech si občas stěžuje na špatné „zalomení“, jinde doporučuje Janskému, že „zlomit“ to může sám.

V korespondenci s Jiřím Wolkerem se nacházejí Bieblovy obrázky. Nakreslil sám sebe jako kostlivce aby lépe demonstroval jak se „Kost’a“ může učit anatomii na sobě. V Bieblově poznámkovém sešitě je možné vidět první fáze kresby kostlivce.

V dopise ze srpna 1922 vyobrazil Biebl Jiřího Wolkeru na Svatém Kopečku. *„Když si vzpomenu na Tebe, tak si tě představuji na Svatém Kopečku, ale samojediného, protože o ničem jiném tam nevím než o Tobě. Jako by ten vrch měl jenom nepatrnou rozlohu na svém temeni, kde by mohl sedět jen jeden člověk, a to by byl Jiří.*“³⁶ (viz příloha č. 4)

Také si sám navrhl vzhled své první básnické sbírky **Cesta k lidem**. Schématicky vysvětluje její rozdělení Jiřímu Wolkerovi v dopise (viz příloha č.). Biebl zde píše, že vydává knihu **Cesta k lidem** společně se svým strýcem Arnoštem Rážem a jejich verše budou odděleny volným listem. Přesná citace je uveden v první kapitole této práce.

V osobní knihovně Konstantina Biebla se nalézá kniha **Guliverovy cesty** od Jonathana Swifta, vydaná roku 1929 s obálkou od Adolfa Hoffmeistera. Pro obrázky této publikace stál modelem Vlasta Burian. Ústřední obrázek je vystřižen a nalepen na ručně vyrobený papírový obal knihy. Můžeme předpokládat, že se jedná o Bieblovu práci.

Dobrý vkus a smysl pro moderní umění, stejně jako grafický projev, byl patrný také v Bieblově bytě. Jak píše Vítězslav Nezval ve svých vzpomínkách: *„Sama Bieblova pracovna připomínala velkými různobarevnými plochami stěn ovzduší moderních obrazů. Nechyběl ani graficky zaznamenaný verš z Apollinaira.* [BIEBL, 1988]

2.4.2 Jak psal a pracoval

Konstantin Biebl musel být vždy přesvědčen, že jeho práce, která jde do tisku, je dobrá. Pokud měl pochybnosti, raději práci pozdržoval, mnohdy na úkor svého honoráře. *„Model není dosud hotov. Nemohu dát z ruky to, za čím nestojím. Až to bude hotovo, pošlu Vám to bez vyzvání. Každé urgování je zbytečné, já sám mám na tom zájem, abych knihy zbytečně do tisku nezdržoval. Poněvadž nemohu dodržet žádného určitého termínu, jsem*

³⁵ Citováno z dopisu Konstantina Biebla Karlu Janskému - bez datace.

³⁶ Citováno z dopisu Konstantina Biebla Jiřímu Wolkerovi ze srpna 1922.

ochoten vrátit Vám zálohu, kdybyste nechtěl ještě čekati tak dlouho až sám uznám knihu za schopnou uzříti slunce.“³⁷

Biebl často žádal změnu na poslední chvíli, kdy už byla kniha v tiskárně připravena k tisku. „*Je-li to již v tiskárně, vyměňte to tam laskavě a pozor aby to nepopletli... Teigemu řekněte, že jsem to pozměnil, má totiž také jeden opis a tu změnu mu už posílat nebudu.*“³⁸

Jak říká jeho manželka: „*Svá díla netvořil Konstantin Biebl většinou lehce. I když mu báseň vyplynula jako čistý tvar, i když byl přesvědčen na chvíli o její samotvůrcí, inspirací posvěcené dokonalosti, dovedl ji druhý den macešsky zavrhnout nebo ji opracovat, zkrátit, rozšířit, změnit k nepoznání.*“ [BIEBL, 1983]

„*Nechám je ležet několik dní, pak je propiluju k definitivní formě a budou Vám k dispozici.*“³⁹

Do svého poznámkového sešitu psal Biebl převážně obyčejnou tužkou. Tento sešit má černé desky stejně jako dva zápisníky se strojopisnými výpisky. Uvnitř jsou na čtverečkovaném papíře ručně psané básně, poznámky a náčrtky obrázků.

V letech 1949-1950, prvním období své nemoci Biebl své verše rád předčítal. Zmiňuje se o tom básník Jan Pilař v Tvorbě z roku 1981 „*V té době mě několikrát pozval do svého bytu na Výtoni. Měl potřebu číst své básničky přátelům a slyšet od nich slova souhlasu.*“. Podobnou vzpomínku zaznamenal i Vítězslav Nezval. „*Biebl psal v té době desítky a sta veršů, ne-li básní, a po svém návratu z Karlových Var nám některé u Taufrů četl. Žel, většinu jich stihl truchlivý osud ve dnech Bieblova poblouznění, když si umínil spálit všechny své rukopisné práce.*“ [NEZVAL, 1959]

2.4.3 Korektury v rukopisech a strojopisech

Konstantin Biebl ve svých rukopisech opravuje zcela laicky. Nepoužívá standardní značky pro korektury užívané v administrativě.

Gramatické i stylistické korektury provádí většinou stejnou barvou, nejčastěji stejným inkoustem, jakým je psán text. Škrty nedělá rovnou čarou, nýbrž co nejučinněji přeškrťává, zřejmě proto, aby již nebylo možné rozluštit původní text. Na místo „začerněných“ slov a vět vpisuje nová slova a vkládá je pomocí svorky na určené místo. Pozdější korektury provádí

³⁷ Citováno z dopisu Konstantina Biebla Karlu Janskému – bez datace.

³⁸ Citováno z dopisu Konstantina Biebla Karlu Janskému z roku 1929.

³⁹ Citováno z dopisu Konstantina Biebla – bez datace.

většinou inkoustovou tužkou. Jednotlivé ukončené články odděluje třemi křížky; dva vždy ve stejné úrovni a poslední je umístěn uprostřed a o kousek níž. Křížky později škrtá červenou pastelkou. Lze se domnívat, že šlo o grafické znázornění ukončení stati. Své texty v úvodu vždy podepisuje celým jménem „Konstantin Biebl“ a stránky pečlivě čísluje. Na úplném konci textu používá horizontální vlnovku.

Své strojopisy Biebl umisťoval do papírových desek tvořených papírem formátu A3. Na deskách nikdy nechyběl podpis a název díla. Strany opět pečlivě čísloval. Nežádoucí větu nebo slovo i zde překrýval jedním písmenem. Po vyjmutí z psacího stroje opravoval drobné chyby a překlipy pomocí inkoustové tužky. Text umisťoval do závorek, chyby přepisoval nebo tučně škrtal.

3 Osobní knihovna Konstantina Biebla

Osobní knihovna Konstantina Biebla je v současné době umístěna v Památníku národního písemnictví (dále jen PNP) v Praze, konkrétně v jeho kladenském depozitáři.

Bohužel v PNP neexistují záznamy o tom, kdo PNP knihovnu Konstantina Biebla daroval či prodal, ani kdy k tomu došlo. Víme pouze, že ke zpracování fondu této knihovny došlo v roce 1985, jak dokládají přírůstková čísla uvedená v přírůstkovém seznamu a na rubu titulních stran publikací Bieblovy knihovny.

V roce 1985 čítala osobní knihovna Konstantina Biebla 203 knih, během inventarizace v roce 2008 bylo zjištěno šest chybějících publikací. Jedná se o tyto knihy :

SMRŽ, Oskar: Kniha o kaktusech a jiných sukulentech (Chrudim, 1929)

SEIFERT, Jaroslav: Na vlnách TSF (Praha, 1925)

CÉLINE, Louis-Ferdinand: Škola mrtvol (Praha, 1936)

KLÍMA, Ladislav: Utrpení knížete Sternenhocha (Praha, 1928)

LAUTRÉAMONT, B.: Zpěvy Maldororovy (Praha, 1929)

FREJKA, Jiří: Deník J. Horákové (Praha, 1940)

V příloze této bakalářské práce je přiložen kompletní přírůstkový seznam Bieblovy knihovny. Seznam je přepsán dle přírůstkového seznamu Památníku národního písemnictví pouze bez uvedení přírůstkových čísel a s drobnými úpravami názvů a jmen autorů dle správnosti ověřené v databázi ČNB a v jednotlivých exemplářích knih Bieblovy knihovny (viz příloha č. 11).

V současné chvíli obsahuje tedy Bieblova knihovna 197 svazků. Z toho bylo 193 knih de viso prohlédnuto pro účel této bakalářské práce. Do následujících čtyř knih nebylo možno z interních důvodů nahlédnout:

MATHESIUS, Bohumil: Černá věž a zelený džbán (Praha, 1925)

GÁNDHÍ, Mahátma: Můj život (Praha, 1931)

YEATS, William Butler: Per amica silentia lunae (Brno, 1929)

BLOK, Alexandr Alexandrovič: Dvanáct (Praha, 1922)

3.1 Charakteristika osobní knihovny Konstantina Biebla

3.1.1 Jazyková charakteristika knihovny

Většina knih v knihovně Konstantina Biebla je psána v českém jazyce, nacházejí se zde také knihy v němčině (převážně cestopisy), ale i básně v původním francouzském originále. Z toho se dá vyvodit, že Biebl četl tedy německy a francouzsky. Přesto Biebl nerad hovořil cizími jazyky s rodilými mluvčími. „*Kdykoliv přijel mezi nás host z ciziny, i když tak Bieblovi drahý jako Paul Eluard, zmizel Kosta z Prahy, neboť prý mu působí rozpaky mluvit nedokonalou francouzštinou.*“ vzpomíná Vítězslav Nezval [BIEBL, 1988]. Při této příležitosti zaslal Biebl Nezvalovi knihu s žádostí o Éluardův podpis. Žádná kniha s podpisem Paula Éluarda se však v knihovně K. Biebla nenachází. Biebl se dle svých slov naučil také „za čtrnáct dní malajsky“, během svého pobytu na Borneu a Jávě. V próze Plancius Biebl píše: „*Otvírám malajskou učebnici. Na první stránce první slovo: džongos.*“ [BIEBL, 2001] V osobní knihovně se však nenalézá žádná učebnice malajštiny, slovník ani kniha v tomto jazyce.

3.1.2 Vzhled knihovny

Ve vzpomínkových knihách o Konstantinu Bieblovi, které byly použity při tvorbě této bakalářské práce se neobjevují žádné bližší informace o vzhledu jeho knihovny. Biebl sám o své knihovně nepsal ani ji nefotografoval. Nevíme tedy jak knihovna vypadala. Vzhledem k tomu, že Biebl strávil velkou část života v Praze, můžeme předpokládat, že knihovna byla umístěna v jeho pražském bytě v ulici Na Výtoni 7.

3.1.3 Získávání knih

Konstantin Biebl si knihy velmi často kupoval v Lounech u knihkupce Mužíčka nebo v knihařství a papírnictví V. Kolařík tamtéž, jak nám dokládají jejich štítky vlepené na deskách knih, které se nacházejí v Bieblově knihovně. Další knihy byly zakoupeny v Praze ve vydavatelství Družstevní práce, jak se lze domnívat dle cenového lístku nalezeného v knize **Malé básně prosou**. Nejčastějším zdrojem získání jsou však dary od přátel a známých.

3.2 Obsah knihovny Konstantina Biebla

Převážná většina knih, které se nacházejí v knihovně, patřila Konstantinu Bieblovi, jak dokladuje jeho minimalistické razítko obsahující pouze jeho jméno - „Konstantin Biebl“. Razítko tištěné černou inkoustovou barvou je zpravidla umístěno na předsádce knihy, v jejím pravém horním rohu nebo na dalším volném listu. Jen několik publikací je podepsáno úhledným rukopisem jeho manželkou Marií Biebllovou. Jedná se převážně o učebnice a slovníky českého jazyka.

V knihovně se nacházejí i starší publikace, jako například **Cesty Toma Sawyera** z roku 1901, u takovýchto knih je pravděpodobné, že pocházejí z knihovny Bieblových rodičů a Biebl si ji přivezl ze Slavětína nad Ohří do Prahy. Tato kniha nese jen Bieblův podpis na předsádce.

Knihy obsažené v Bieblově knihovně mají široký tematický záběr. Můžeme je v první řadě rozdělit na naučnou literaturu a literaturu krásnou.

Odborná literatura je zde zastoupena v překvapivě velkém množství. Je zajímavé, že básník Konstantin Biebl měl ve své knihovně knihy o geologii, astronomii nebo botanice. Zeměpisné knihy a cestopisy jsou dokladem toho, že toužil po cestování a návštěvě dalekých zemí. Také je zde zastoupeno několik knih o psychologii, filozofii, umění a starověké historii.

Z krásné literatury můžeme jmenovat mnoho knih klasické české i světové literatury: pohádky, pověsti a legendy, dobrodružnou literaturu, memoáry a vzpomínkové knihy. Dary od přátel, zpravidla Bieblových současníků - spisovatelů a básníků (Karel Konrád, Vítězslav Nezval, Jiří Wolker, S. K. Neumann, Jaroslav Seifert nebo Jakub Deml), ale např. i kniha esejí od nositele Nobelovy ceny, irského básníka W. B. Yeatse.

V poezii najdeme všechny zástupce francouzských prokletých básníků Baudelaire, Verlaine, i Rimbauda, také Apollinaira, Éluarda nebo bulharského básníka Christo Boteva, ale i K. H. Máchu, Vítězslava Nezvala nebo Jaroslava Seiferta.

3.3 Výjimečné prvky v knihách knihovny Konstantina Biebla

Výjimečnými prvky jsou zde míněny specifické znaky užívání knih: podtržení či zvýraznění textu v knihách, cenná věnování dokumentující vztah mezi dárce a obdarovaným a drobné předměty vložené do knih.

3.3.1 *Naučná literatura*

V knihovně Konstantina Biebla se nachází již výše zmíněná kniha **Geologie** (viz kapitola 3.2) od Otakara Matouška, kterou Bieblovi věnoval sám autor. Také kniha o astronomii **Vesmír kolem nás** z roku 1931 od Jamese Jeane o orientaci ve vesmíru a jeho fyzikálních vlastnostech označená též Bieblovým razítkem.

Bieblova knihovna obsahuje také publikace z následujících oblastí:

- Botanika
- Psychologie
- Filozofie
- Umění
- Jazykověda a literární věda
- Historie
- + cestopisy

Botanika

Mezi knihy zaměřené na botaniku patří kniha **Anatomie a fyziologie rostlin** z roku 1908 od profesora Bohumila Němce, která je označena Bieblovým razítkem, ale není rozřezána. Nachází se zde také kniha **Fyziologie rostlin** od stejného autora, s mnoha škrty a zvláštními poznámkami nad kapitolami. Nad kapitolou „Dýchání“ je inkoustovou tužkou připsáno „pondělí večer“, nad kapitolou „Vzrůst“ „úterý večer“, u kapitoly „Rozmnožování a rozplozování“ – „středa večer“ a u kapitoly „Druhy a jejich vznik“ –, „čtvrtek večer“. Je možné, že Biebl četl kapitoly takto po dnech. Také je zde **Knih o kaktusech a jiných sukulentech** od Oskara Smrže, který byl přítelem Karla Čapka a velkým propagátorem kaktusů v Čechách. O kladném vztahu Konstantina Biebla k botanice svědčí také fakt, že zasadil před svým rodným domem ve Slavětíně nad Ohří exotický subtropický strom Dřezovec trojtrnný, jehož semeno či sazenici si přivezl pravděpodobně z některé ze svých cest.

Psychologie

V knihovně Konstantina Biebla se nachází kniha **Vorlesungen zur Einführung in die Psychoanalyse**⁴⁰ od Sigmunda Freuda označená Bieblovým razítkem, ale bez jakýchkoliv poznámek, a **Cyklus přednášek o lidské duši** od doktora V. Forstera, dokonce s dvěma razítky dokazujícími vlastnictví Konstantina Biebla.

Filozofie

Z této oblasti se v Bieblově knihovně nacházejí dvě knihy od německého filozofa Arthura Schopenhauera a to **O animálním magnetismu a magii** a **Die Welt als Wille und Vorstellung**.⁴¹ Na titulní straně této knihy je obyčejnou tužkou dopsáno „p. Biebl“ a podpis Bieblova strýce - Jan Nep. Ráž. Dále jsou v knihovně uloženy dvě knihy od Františka Krejčího – **Positivní etika** a **Hegelova filosofie dějin**. V knize **Positivní etika** si Biebl hojně podtrhával obyčejnou tužkou. Např.: *„Úkaz svědomí je psychologicky úplně vysvětlen a nezbude v něm nic, co by poukazovalo na původ nadpřirozený, tj. co by se nedalo z psychologických zákonů vysvětliti.“* Dále např.: *„Hlas svědomí je výsledkem osobního a rodového vývoje.“* V kapitole o Vědeckém stanovení norem si podtrhl: *„že vědy empirické se zabývají tím, co jest a vědy normativní, tím co býti má.“* *„Uvědomme si ještě jednou, co je norma a co je zákon. Norma je výraz toho, co se státi má; zákon je výraz toho, co se děje a co se stalo. Norma vztahuje se ku chtění a jest chtěním podmíněna. To, co norma předepisuje, stane se jen, jestliže já nebo někdo jiný chce. Zákon je nad chtěním; uskutečňuje se, ať chci nebo nechci, je výrazem nutnosti, norma podle toho jest jen výrazem možnosti.“* *„...a normy jeví se jako aplikace teoretických poznatků na jednání lidské čili na praktický život.“* *„Vůle je teoretická abstrakce, kterou nesmíme hypostasovati,“* *„člověk jest ve svém chtění volný,“* *„Duševní dění veškeré, tedy i chtění, vůle, jednání jest určeno vnějšími vlivy.“* Kniha **Hegelova filosofie dějin** je podepsána Marií Bieblovou a je rozřezána pouze do strany 17.

Je možno se domnívat, že Biebl četl více knih z oblasti psychologie. V jednom dopise své matce píše: *„Na trzích už jsou vidět lišky, myslím, že bude dost hub, dost drobných radostí, těch Vašich radostí, drahá mamuško, má filosofko druhu Bergsonova.“*⁴²

⁴⁰ Přednášky k úvodu do psychoanalýzy.

⁴¹ Svět jako vůle a idea.

⁴² Citováno z dopisu Konstantina Biebla Hermíně Bieblové ze dne ??

Umění

V Bieblově knihovně je pouze jedna obrazová publikace **Die schrecknisse des Krieges**⁴³ obsahující 85 leptů Francisca Goyi a kniha **Michelangelo Buonarroti** z cyklu Životopisy umělců od Giorgia Vasariho v překladu Františka Petra, který ji v roce 1927 Bieblovi věnoval.

Jazykověda a literární věda

Nacházejí se zde čtyři díly **Příručního slovníku jazyka českého**. První díl je označen Bieblovým razítkem, ostatní jsou již bez označení. Je zde také dvoudílná kniha **Slovo a slovesnost** s podpisem Marie Bieblové. Literárně vědná kniha od F.X.Šaldy **O tzv. Nesmrtelnosti díla básnického** je již označena Bieblovým razítkem a obsahuje četná podtržení, např.: *„Dokonalost jako by bylo něco, co překáží životu a ničí jej; jako by to byla ctnost pro bohy, ne pro lidi; jako by nebyla z tohoto světa nebyla k potřebě na tomto světě.“*

Dále: *„Dílo může žít tak dobře svými t. zv. vadami jak t. zv. přednostmi; obojí má u silné osobnosti význam jen obrazný a konvenční. silná osobnost je tam, kde jedny drží druhé v rovnováze a nedají se naprosto od nich odloučit. Chci tím říci, že jest jistá obraznost čiře intelektuální, raněná touhou dokonalosti, která se klade na dílo jako stín předčasné smrti; naproti tomu obraznost sympatie životné nevysýchá tak rychle jako ona cisterna v poušti. Goethe má hluboké slovo: jediná díla trvalá jsou díla příležitostná. To znamená: netvoř do prázdného prostoru, netvoř ze studené vášně akademické dokonalosti pro účel zcela abstraktní; naopak: tvoř z konkrétních potřeb pro zcela určité, konkrétní účele. To je vlastní příčina velikosti Shakespearovy a Moliérovovy: oba herci, psali své divadelní hry pro určité zcela konkrétní jeviště, pro určité herce, své kamarády a kamarádky, psali je z tlaku chvíle, aby ucpali díru v repertoáru, aby naplnili divadelní kasu zívající právě bolestnou prázdnotou...“*

Starověká historie a mytologie

Knih **Náboženství starého Řecka** od Tadeusze Zielińskiego je rozřezána pouze do strany 40. Naopak kniha **Mythologie Řekův a Římanův** od Lea Františka Sasky nese mnoho známek častého čtení. Mezi stranami 224-225 je vložen čtyřlístek. Kniha zde pojednává o Geníích a na straně 225 začíná kapitola Bohové rolí a stád.

⁴³ Hruzy války.

Cestopisy a cestopisné romány

Nejvíce cestopisných knih v Bieblově knihovně se dotýká právě jihovýchodní Asie, kterou Biebl na přelomu let 1926-27 navštívil. Nejstarším cestopisem v Bieblově knihovně je německá publikace **Indien: handbuch für Reisende** od Karla Baedekera z roku 1914, kterou měl Biebl s velkou pravděpodobností na této zásadní cestě svého života s sebou. Jsou zde souhrnné informace o všech zemích jihovýchodní Asie – o Indii, Cejlonu, přední Indii, Barmě, Malajském poloostrově, Siamu (dnešní Thajsko) a Jávě. Ve všeobecných informacích o historii této části světa si (pravděpodobně) Biebl podtrhl inkoustovou tužkou větu o tom, že Hindské vdovy se nesmějí znovu vdát a na levém okraji knihy je Bieblovým rukopisem dopsáno slovo „*Hindové*“. Nejvíce podtržených statí se však nachází v úseku věnovaném Jávě. Podtrhával zde rovněž inkoustovou tužkou – potrl si slovo „Kraton“, což je jávanské slovo pro královský palác, podtrhával si i informace o historii a o budhistických památkách v Jakartě, v Surakartě a okolí. Rovněž si podtrhl informaci o tom, že v Jogyakartě se nalézá 3 metry vysoká socha boha Šivy. V zadní kapse knihy je uložen kurzovní lístek ze dne 25. října 1926. Na zadních deskách jsou Bieblovým písmem dopsány převodní míry námořních mil: „*1 Seemile 1,8 km, 14 x 1,8 km 25,2 (einem Stunde) Ein ... (nečitelné - snad Zug) 90 km* a poznámka „*Caribisches Meer*“. (viz příloha č. 5)

Dále jsou zde dvě knihy o jihovýchodní Asii, které si Biebl zakoupil ještě před svou cestou na Borneo a Jávu - **Listy z Malajska** od P. Adama v překladu Stanislava Kostky Neumanna (1920) a kniha **Erlebnisse auf Java** (Zkušenosti z Jávy) od M. Dauthendeyho z roku 1924. V Bieblově knihovně se také nachází cestopisný román znázorňující obraz britského impéria v oblasti jihovýchodní Asie - **Cesta do Indie** od E. M. Forstera z roku 1926.

Biebla zřejmě velice zaujala kniha doktora Rudolfa Cicvářky **Moderní Čína: jaká vskutku je**. Kniha byla vydána v roce 1925. Je tedy možné, že ji Biebl četl ještě před cestou na Jávu. V této objemné knize Biebla zaujalo mnoho pasáží. Zatrhl si obyčejnou tužkou a většinou celé odstavce vpravo či vlevo podél textu jednoduchou svislicí, občas i dvěma nebo zajímavou informací podtrhl. Zatrhl si například odstavec o zařízení míst, kde se kouří opium. Také ho zaujalo, že v Číně žije mnoho Japonců na úkor Číňanů, jelikož jim berou práci jako obuvníci nebo holiči, informace o sklizni a úpravě čaje před použitím, o bambusu jako zelenině, jídelní lístek z hostiny, které byl autor knihy⁴⁴ přítomen, kluby rodáků

⁴⁴ Rudolf Cicvářek.

z určitého města a jejich nenávist k rodákům z jiných měst. Zajímala ho i otázka medicíny a farmakologie – zde si Biebl zatrhl celou stranu. V kapitole „Umění“ si označil část o obydlích Číňanů a podtrhl si větu: „*Nemohou-li číňané vystaviti kolem celého domu zeď, pak ji alespoň vystaví před hlavním vchodem, aby tak zabránili přístup duchům*“. Dále ho zaujalo vysvětlení prohnutého tvaru čínských střech, způsob pozdravu bez pozvednutí příkrývky hlavy, stať o tom, že při krátké rozmluvě nesmí mít žádná osoba nasazené dioptrické brýle a že záporná odpověď se v Číně nepovažuje za slušnou. Podtrhl si také informaci o nutnosti plivátka v každé místnosti. Dozvěděl se, že Číňanům je přičítán vynález hry na kytaru a zvýraznil si pojednání o čínském náboženství, vycházejícím z uctívání předků a také odstavec o tom, že pověřivost ovládá veškerý čínský národ.

Po návratu ze své cesty po jihovýchodní Asii si Biebl koupil knihu **Java** v němčině od Jana Fabia (1928). Jedna kniha z Bieblovy osobní knihovny byla vydána dokonce v Batavii, tedy dnešní Jakarta. Je psána v německém jazyce a byla vydána v roce 1930, tedy až 3 roky po Bieblově návratu. Jedná se o knihu **Im Tengger-Smeroe-Gebirge auf Java** O. H. Witta. Jedná se o deník z cesty jávanským vulkanickým pohořím z období 24. ledna 1929 do Velikonoc téhož roku. Na knize je velké množství drobných skvrn i dalších projevů častého používání. V knihovně se také nachází ilustrovaný cestopis **Čang, o životě v džungli** Pierra Humberga.

V Bieblově knihovně se nachází také několik románů z exotického prostředí, například **Zelené peklo** od José Eustasio Rivery (1930) nebo kniha o práci sběrače kaučuku v Brazílii - **Stín kaučuku od Ferreira de Castra** s obálkou od Jindřicha Štýrského (vyd. v roce 1934).

Velmi oblíbenou knihou, jak je možno soudit dle opotřebení, byl také román **V zajetí džungle** od René Marana (1936). V knize **Listy Amazonce** od R. Gourmonta je vložen leták upozorňující na nové dílo Thomase Manna – **Josef a bratři jeho** v překladu Ivana Olbrachta. (vyd. v roce 1920). Neposledním v řadě exotických románů je román **Malajsko** o životě Evropana v oblasti Malajsie v letech 1905-11 od H. Fauconniera (vyd. v roce 1931).

Nalezneme zde také zajímavou knihu Joa (Josefa) Hlouchy **Mezi bohy a démony**, která je shrnutím básnických dojmů z cesty po Japonsku. Joe Hloucha ji Bieblovi věnoval v roce 1933 „*jako obdivovatel jeho jávanských vzpomínek*“. Je zvláštní, že zde není kniha od Daneše „Dvojím rájem“ pojednávající o Jávě, kterou si Biebl vyžádal od Karla Janského (viz příloha č. 6). Z další korespondence však víme, že knihu jistě obdržel. „*děkuji Vám za*

zaslání knih...*Je to zajímavá kniha hlavně po stránce botaniky*“⁴⁵. Pravděpodobně si ji ponechal někdo z blízkých příbuzných nebo ji Biebl někomu daroval.

3.3.2 Poezie

R. Jakobson ve své knize *Základy českého verše* cituje Bieblův výrok: „*Z dějin českého básnictví jsou s hlediska formy, zejména rytmu, více méně kladným zjevem jenom Máchův **Máj** a Hlaváčkovy **Básně**. Krom toho se zde nachází velké množství dobové české poezie. Znalce Bieblova života nepřekvapí přítomnost Bieblova přítele Jiřího Wolкера a jeho sbírky **Těžká hodina**, dále knihy Jaroslava Seiferta – **Slavík zpívá špatně** nebo sbírky J. Hory **Strom v květu**.*“

Z cizích básníků jsou zde zastoupeni již výše zmiňovaní francouzští prokletí básníci, dále Apollinaire a Paul Éluard, ale také exotická poezie, jakou je např: přebásněná poezie Dálného východu **Třetí zpěv staré Číny** od B. Mathesia s jeho věnováním.

Z oblasti prózy je zde velmi zajímavá kniha **Kim, Ven, Kieu román annamské lásky** od Ngyjen-Dy - nejvýznamnější a nejoblíbenější dílo vietnamské literatury. Biebl má ve své knihovně první volný překlad z roku 1926.

V básnických knihách si neoznačoval text Biebl téměř vůbec. Lze to přisuzovat faktu, že si oblíbené verše opisoval a vkládal do černých sešitů. Výjimku tvoří opět pouze jediný příklad, kniha **Ze současné poesie francouzské** od A. Jelínka. Zde je přerušovaným podtržením zvýrazněn název básně „*Kasandře*“ od Pierre de Ronsarda. U básně „*Sonet pro Helenu*“ je zaškrtnut autor Ronsard. V básni „*Vesna*“ Stéphanu Mallarmé je přerušovanými čárami oddělena první část básně:

*„To jaro chorobné truchlivě zahání
Čas umění tak jasného, čas zimní skvělý
A v mojí bytosti, v níž pochmurná krev velí,
Bezmocnost hoví si ve dlouhém zívání
Vlahými stávají se podvečery bílé“*

Tento druh označování je u Biebla ojedinělý. Kniha je označena Bieblovým razítkem.

⁴⁵ Citováno z dopisu Konstantina Biebla Karlu Janskému z 17. února 1927.

3.3.3 *Krásná literatura*

Většina podtržení byla nalezena v knihách naučné literatury. V literatuře krásné si Biebl podtrhával již zcela výjimečně. V celé Bieblově knihovně se nachází pouze jeden příklad podtržení v beletrii a to v románu **Sága** od Roberta Morela. V ní si Biebl zatřhl „*Proto také jsem-li postaven ku osobě v temné komoře se nalézající levou stranou těla k levé straně jejího těla, pocítí ona dojem nepříjemného tepla. Obrátím-li se pravou stranou k její levé straně, cítí příjemný chlad.*“ Knihu Bieblovi věnovala zřejmě jeho sestra roku 1948 jak dokládá věnování: „*Máša, jeho smutná sestřička*“

V knize **Malé básně prosou** (1929) od Ch. Baudelaira, která nese mnoho známek opotřebení, a tedy častého používání je na straně 56-57 vložen horoskop a cenový lístek (viz příloha č. 7 a 8). Horoskop je označen datem narození Konstantina Biebla, proto se lze domnívat, že byl vytvořen pro něho.

Cenový lístek pochází z nakladatelství Družstevní práce v Praze z 7. 3. 1944, kdy si tam Biebl zakoupil knihu **Petr Kajčíník** od Jiřího Mařánka. Z druhé strany tohoto lístku je Bieblovým písmem napsán seznam s názvy knih a jedné gramofonové desky, které si možná zamýšlel zakoupit. Vypsány jsou následující tituly: Baudelaire: Květy zla; Radiguet: Dábel v těle; Romains: Kumpáni; (autor nečitelný) Klára; 1 deska (Žebrácká opera).

V osobní knihovně Konstantina Biebla se nachází mnoho děl významných českých i zahraničních autorů z oblasti krásné literatury: Karel a Josef Čapkovi – **R.U.R.** a **Ze života hmyzu**; Fráňa Šrámek – **Stříbrný vítr** a **Klavír a housle**; Marie Majerová – **Deset tisíc kilometrů nad SSSR** ; Marie Pujmanová – **Vyznání lásky**; Maurice Maeterlinck – **Inteligence květin**; Ch. L. Philippe – **V městečku, O kováři a nevěstce, Marciápenk**; L. N. Tolstoj – **Vojna a mír**; G. Flaubert – **Citová výchova**; R. Rolland – **Jean Christophe**; F. M. Dostojevskij – **Idiot, Malý hrdina, Hráč, Ponížení a uražení, Věčný manžel**; W. Shakespeare – **Sen noci svatojánské, Hamlet, Romeo a Julie**; Ch. Baudelaire – **Fanfarlo, Malé básně prosou**; M. Gándhí – **Můj život**; Oscar Wilde – **Šťastný princ** a W. B. Yeats - **Per amica silentia lunae**.

Dalším významným individualizujícím prvkem v knihovně Konstantina Biebla jsou četná **věnování**.

K nejčastějším autorům dedikací a tedy dárcům knih patří bezesporu spisovatel a Bieblův přítel od dětství, Karel Konrád. Věnoval Bieblovi celkem deset knih, jichž byl

autorem. Z věnování je zřejmé, že byli oba umělci spolu v neustálém kontaktu, ve věnováních Konrád zmiňuje Bieblovu přítelkyni nebo již manželku, ví o jeho starostech nebo chorobách.

Několik příkladů:

Dinah „*Kostíčkovi Bieblovi nejdražšímu kamarádu a nejvzácnějšímu – jeho Karel Konrád 5. prosince 1928*“.

Rozchod! „*Bieblovům (sice ne surrealismus, ale antimilitarismus) soudružsky jejich Karel Konrád 24.10.1934*“.

Malíř Vojtěch Tittelbach – kniha vydaná u příležitosti výstavy obrazů V. Tittelbacha - „*Kost'ovi a Máničce upřímně Karel Konrád 15.1.1938*“.

Dvojí stín vepsáno věnování „*Kost'ovi a Marii jejich starý Karel Konrád 15.5.1940*“.

Břeh snů nese věnování z roku 1944 „*Konstantinu Bieblovi (-miláčkovi jeho-) Karel Konrád*“.

Postní krupěje s věnováním z roku 1945 - „*Kostíkovi na krásnější časy! jeho Karel Konrád*“.

Tkáno z kopřiv - „*Kost'ovi p.f. 1948 jeho Karel Konrád*“.

Fanfáry a hrany - „*Kostýmkovu jeho starej Karel Konrád 8.6.1949*“.

Doprovody zde dopsal Konrád pod věnování poznámku „*(A už nikdy nestonej). 6. července 1950*“, z léta, kdy Biebl bojoval se svojí pankreatitidou.

Julius Fučík v Lounech „*Drahému Kostýmkovu jeho Karel Konrád 29.10.1950*“.

Slyš mě! „*Drahému Kost'ovi z lásky jeho Karel Konrád a Lev Šimák 9.12.1950*“.⁴⁶

Nezval byl alespoň podle dochovaných věnování druhým nejčastějším dárcem knih do Bieblovy knihovny. Konstantin Biebl a Vítězslav Nezval se znali již od roku 1922, avšak největnější dedikace pocházejí z pozdějšího období jejich přátelství.

Jako vejce vejci - „*Drahému příteli básníku Konstantinu Bieblovi a jeho paní srdečně jejich Vítězslav Nezval*“ (kniha vydaná v roce 1933)

Kronika z konce tisíciletí – „*Drahému Kost'ovi a Marii jejich Vítězslav Nezval*“
V Lounech, 23.5.1934“

⁴⁶ Lev Šimák knihu graficky vyzdobil.

Monaco - „Drahému příteli a básníku Konstantinu Bieblovi, s kterým chci utvrdit zde atmosféru surrealismu, Kost'ovi a Marii jejich Vítězslav Nezval V Praze 18.2.1935.“

Švábi – „Svému nejlepšímu příteli básníku Konstantinu Bieblovi vždycky jeho Vítězslav Nezval V Praze 6.11.1945“

Valerie a týden divů – „Drahému básníku, milovanému příteli Konstantinu Bieblovi vždycky a všude jeho Vítězslav Nezval V Praze 19.12.1945“

Stalin – „V Praze 17.12., kdy jsem slyšel z Tvých úst tolik veliké poesie, Kost'! Milovanému příteli, básníku Konstantinu Bieblovi a těm řetězům k životu, řetězům k poesii. K jeho životu, k jeho poesii, které NIC nepřerve. Jeho Vítězslav Nezval.“ Kniha byla vydána v roce 1949. (viz příloha č. 9)

Veliký orloj - „Drahému příteli básníku Konstantinu Bieblovi se vzpomínkami a vždycky jeho Vítězslav Nezval V Praze 26. 4. 1949“

Ich singe den Frieden - „Drahému příteli básníku Konstantinu Bieblovi jeho Vítězslav Nezval – V Praze 15.8.1951“

Další věnování jsou již od rozmanitých dárců: např. v knize **Hamlet** od W. Shakespeara (1926) se nachází věnování „Kost'ovi s polibkem William Míla“ Zřejmě od Bieblovi blízké přítelkyně Míly Pachnerové.

Věnování se nachází také v knize **Pravda vítězí** od Františka Ungra, který ji Bieblovi věnoval se slovy „Slovutnému Mistru Konstantinu Bieblovi, básníku“. V knize je vložen dopis, kterým se Unger ptá na Bieblův názor na svou knihu **Pravda vítězí**. Žádá o nějakou Bieblůvu knihu na výměnu nebo fotografii s podpisem do svého literárního alba. Není známo, zda Biebl na tento dopis odpověděl, ale kniha je rozřezána pouze na prvních dvou stranách.

4 Literární pozůstalost Konstantina Biebla

Literární pozůstalost Konstantina Biebla je uložena rovněž v PNP v Praze. Tvoří ji čtyři kartony z let 1916-1951. Část Bieblovy pozůstalosti byla do PNP předána jménem Bieblových příbuzných básníkem Vítězslavem Nezvalem při vzpomínkové slavnosti v Slavětíně v roce 1958. Druhou část pozůstalosti darovala PNP Bieblova sestra paní Marie Vodsedálková z Loun v roce 1980.

Bieblovu literární pozůstalost tvoří v současné chvíli kartony obsahující – korespondenci, vlastní rukopisy a strojopisy, výstřižky a fotografie. Také je zde uložen Bieblův popelník a kartotéka.

V rámci této bakalářské práce byla prostudována veškerá korespondence Konstantina Biebla s důrazem na zmínky o knihách, člancích a Bieblově zájmu o četbu.

Jednalo se o přijatou korespondenci od:

Karla Konráda

Ústřední dramaturgie, Praha

Václava Vydry

Viléma Závady

Karla Janského

Jiřího Mahena

Vítězslava Nezvala

Jindřicha Štýrského

Karla Teigeho

Jiřího Wolkerera

A korespondenci odeslanou K.Bieblem

Hermíně Bieblové

Karlu Jánskému

Jiřímu Wolkerovi

Marii Koldové

Zdeně Wolkerové

Marie Konrádové

Míle Pachnerové

Zdeno Ančikovi

Janu Nepomuku Rážovi

nezjištěným adresátům

Úryvky z Bieblovy korespondence týkající se četby a knih jsou vloženy v předchozích kapitolách.

Ostatní pozůstalost ve formě rukopisů a výstřížků byla zpracována a vložena do bakalářské práce pouze okrajově.

Zajímavým předmětem v Bieblově pozůstalosti je jeho kartotéka. Jedná se o obálku s vloženými lístky, podobnými „katalogizačním lístkům“, které se věnují pouze Bieblově práci; jeho knihám, básním a článkům. Záznamy na kartičkách zpravidla obsahují: název díla - velkými písmeny a proloženě, poté druh díla – poezie nebo próza, následuje autor výzdoby - malíř, grafik a místo, nakladatel, rok vydání, počet stran a edice. Pod tímto krátkým záznamem zpravidla následuje název jednotlivé básně, za ní první verš z básně a strana, kde se báseň nachází. Veškeré záznamy jsou vypracovány velmi pečlivě na psacím stroji, jen minimální množství je psáno ručně. (viz příloha č. 10)

5 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit jakou roli hrála kniha v životě básníka a spisovatele Konstantina Biebla. Konstantin Biebl nebyl vášnivým ani pečlivým čtenářem, přesto knihy považoval za důležitý zdroj informací, rozptýlení, ale i zdroj inspirace pro vlastní tvorbu.

Pro účely práce byly prozkoumány významné mezníky v životě Konstantina Biebla, a to především ty, které ovlivnily jeho osobnost, tvorbu i čtenářství, pozornost byla věnována také Bieblovu vztahu ke knihám a četbě. Díky tomu bylo zachyceno několik děl, která měla s velkou pravděpodobností inspirující vliv na jeho tvorbu i jeho život a také knihy, které Bieblovi sloužily k práci a získávání informací. Bieblovy vztahy s nakladateli z nichž bylo možno vyčíst Bieblův smysl pro grafiku, výtvarnou úpravu knihy a jeho korektorské zásahy. Zásadní částí práce byla analýza Bieblovy knihovny. Všechny knihy, které se v této knihovně dochovaly (193) byly de viso prohlédnuty, nafoceny a zaneseny do přiloženého přírůstkového seznamu (bylo možno je rozlišit na literaturu naučnou, poezii a literaturu krásnou). Výjimečné prvky v knihách této knihovny jakými jsou zatržení, věnování a do knih vložené předměty byly zaznamenány a uvedeny v textu práce. Poslední část práce byla věnována osobní pozůstalosti Konstantina Biebla. Jednalo se především o osobní korespondenci, která byla použita průběžně ve všech kapitolách práce. Osobní pozůstalost dále obsahuje Bieblovy rukopisy, strojopisy, které umožnily poznat Bieblův styl práce s knihami a papírem, dále výstřižky, fotografie, popelník a kartotéku, která je v této kapitole blíže popsána. K práci byl přiložen celkový přírůstkový seznam knih knihovny Konstantina Biebla, z kterého mohou zájemci o studium Bieblovy knihovny čerpat podrobnější informace (viz příloha č. 11).

Bieblova knihovna je rozhodně knihovnou básníka, neboť poezie je zde velmi silně zastoupena. Stejně tak je knihovnou cestovatele, jak dokládají četné cestopisy a cestopisné romány. Častá věnování v knihách jsou dokladem jeho mnohých přátelství a lásek. Díky jeho značení v knihách víme, jak s knihami pracoval a co ho v nich zaujalo. Bieblova korespondence nám rozšiřuje oblast jeho čtenářských zájmů, neboť se v ní nacházejí zmínky o knihách, které nejsou uloženy v osobní knihovně.

Konstantin Biebl o sobě napsal: *„Od školních let jsem lovcem emocí. Miluji skutečnost, ale také snění, a proto se rád pohybuji na rozhraní obou světů, kde skutečnost se přelévá*

v sen a naopak, kde krása rodí se z krásného pohledu doznívá potom dlouho při zavřených očích. Jsem cestovatelem všech dob a nejrůznějších snů.“ [BIEBL, 2001] Proto měl ve své knihovně Apollinaira, Baudealira nebo Paula Éluarda – koncentrované emoce v básních, které ho okouzlovaly. Konstantin Biebl vytvořil osobitou poezii. Stal se jediným českým představitelem exotického poetismu. Výše jmenované knihy a jistě i mnohé další mu byly na této cestě nejlepšími průvodci.

Seznam použité literatury

BIEBL, Konstantin. 2001. *Cesta na Jávou*. 1. soubor. vyd. Praha : Labyrint, 2001. 149 s. ISBN 80-85935-23-6.

BIEBL, Konstantin. 1988. *Modré stíny pod zlatými stromy*. 1. vyd. V Praze : Československý spisovatel, 1988. 324 s.

BIEBL, Konstantin. 1969. *Na druhé straně světa jsou Čechy*. 1. vyd. Praha : Československý spisovatel, 1969. 133 s.

BIEBL, Konstantin. 1983. *S kotvou věrnosti*. 1. vyd. Praha : Práce, 1983. 285 s.

BIEBL, Konstantin. 1998. *Svou tvář ti skryji do vlasů : z listů Konstantina Biebla Marii*. 1. vyd. Louny : Městská knihovna, 1998. [40] s. : portréty. ISBN 80-238-3989-6.

BIEBL, Konstantin. 1924. *Věrný hlas*. Praha : E. Janská, 1924. 59 s.

BIEBL, Konstantin. 2003. *Zlatými řetězy*. Praha : BB art, 2003. 49 s. ISBN 80-7341-104-0.

BIEBLOVÁ, Hermína. 1955. *Můj syn Konstantin Biebl*. 2. vyd. Praha : Československý spisovatel, 1955. 24 [1] s.

KALISTA, Zdeněk. 1970. *O jedné knihovničce a mládencích kolem ní*. 1. vyd. Olomouc : Vzorná okresní knihovna, 1970. 10 s.

KONRÁD, Karel. 1952. *O Konstantinu Bieblovi*. V Praze : Československý spisovatel, 1952. 42 [2] s.

NEZVAL, Vítězslav. 1959. *Z mého života*. 1. vyd. Praha : Československý spisovatel, 1959. 245 s.

ZA KONSTANTINEM BIEBLEM. 1952. *Za Konstantinem Bieblem : vzpomínky a projevy jeho přátel*. 1. vyd. Praha : Československý spisovatel, 1952. 93, [3] s.
Přírůstkový seznam knihovny Konstantina Biebla. Interní dokument knihovny Památníku národního písemnictví.

